

ΟΙ ΑΓΡΟΤΕΣ ΤΗΣ ΤΑΝΖΑΝΙΑΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΒΑΡΙΕΣ ΠΟΙΝΕΣ ΦΥΛΑΚΙΣΗΣ ΑΝ ΣΥΝΕΧΙΣΟΥΝ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΤΩΝ ΣΠΟΡΩΝ ΤΟΥΣ!

Οι σπόροι της Αφρικής και οι παραδοσιακοί τρόποι ανταλλαγής τους, στο στόχαστρο των μεγάλων αγρο-βιομηχανιών, με όχημα και πρόφαση την παροχή αναπτυξιακής βοήθειας!

Σε αντάλλαγμα «αναπτυξιακής» βοήθειας, η Τανζανία καλείται να δώσει στις Δυτικές –πολυεθνικές- αγροβιομηχανίες πλήρη ελευθερία και προστασία των πατενταρισμένων σπόρων τους. «Ογδόντα τοις εκατό των σπόρων στη χώρα σήμερα, μοιράζονται ή πωλούνται σε ένα άτυπο σύστημα μεταξύ συγγενών, γειτόνων, και φίλων. Ο νέος νόμος ποινικοποιεί αυτή την πρακτική στην Τανζανία, λέει ο Michael Farrelly της TOAM, (κίνημα για τη βιολογική γεωργία στην Τανζανία)

«Στο πλαίσιο της νέας νομοθεσίας, αν αγοράσετε σπόρους από την Syngenta ή τη Monsanto, αυτές διατηρούν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας πάνω τους. Εάν αποθηκεύσετε τους σπόρους από την πρώτη σας συγκομιδή, μπορείτε να τους χρησιμοποιήσετε μόνο σε δικό σας κομμάτι γης και μόνο για μη εμπορικούς σκοπούς. Δεν θα σας επιτρέπεται να τους μοιραστείτε με τους γείτονες ή τους συγγενείς σας ή με ανθρώπους από γειτονικό χωριό και οπωσδήποτε δεν θα μπορείτε να τους πουλήσετε. Αλλά όμως, αυτός ο τρόπος ανταλλαγής αποτελεί το

θεμέλιο του συστήματος σπόρων στην Αφρική », λέει ο Michael Farrelly.

Σύμφωνα με το νέο νόμο, οι Τανζανοί αγρότες κινδυνεύουν με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 12 ετών ή πρόστιμο ύψους άνω των € 205.300, ή και τα δύο, αν πωλούν σπόρους που δεν έχουν πιστοποιηθεί.

«Αυτό είναι ένα ποσό που ένας αγρότης δεν μπορεί καν να το φανταστεί. Ο μέσος μισθός είναι λιγότερο από 2 δολάρια την ημέρα », λέει η Janet Maro, επικεφαλής της Sustainable Agriculture Tanzania (SAT, Αειφόρος Γεωργία στην Τανζανία).

Υπό την πίεση της G8

Η Τανζανία πρέπει να εφαρμόσει τη νομοθεσία σχετικά με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας για τους σπόρους, ως προϋπόθεση για τη λήψη αναπτυξιακής βοήθειας μέσω της Νέας Συμμαχίας για την Ασφάλεια των Τροφίμων και της Διατροφής (NAFSN). Η NAFSN ξεκίνησε το 2012 από την G8 με στόχο να βοηθήσει 50 εκατομμύρια ανθρώπους που υποφέρουν από τη φτώχεια και την πείνα, σε δέκα αφρικανικές χώρες-εταίρους μέσω μιας σύμπραξης δημόσιου-ιδιωτικού τομέα. Η πρωτοβουλία έχει την υποστήριξη της ΕΕ, των ΗΠΑ, του Ηνωμένου Βασιλείου, της Παγκόσμιας Τράπεζα και του Ιδρύματος Bill & Melinda Gates.

Οι εταιρείες που επενδύουν στην NAFSN -υποτίθεται ότι- στα σχέδιά τους θα λάμβαναν υπόψη τους αγρότες μικρής κλίμακας και τις γυναίκες, αλλά αυτό δεν φαίνεται να συμβαίνει. Ως αποτέλεσμα, η NAFSN δέχεται πολλές επικρίσεις από μη κυβερνητικές οργανώσεις και κινήματα της κοινωνίας των πολιτών. Ακόμη και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέδωσε μια πολύ επικριτική έκθεση το Μάιο του τρέχοντος έτους για να παροτρύνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αναλάβει δράση.

Με τις αλλαγές στη νομοθεσία, η Τανζανία έγινε η πρώτη από τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες που θα ενταχθούν στην σύμβαση UPOV 91. Όλες οι χώρες που είναι μέλη του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου θα πρέπει να περιλαμβάνουν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας για τους σπόρους στη νομοθεσία τους, αλλά οι

λιγότερο αναπτυγμένες χώρες εξαιρούνται από την αναγνώριση κάθε μορφής δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας μέχρι το 2021.

«Στην πράξη, αυτό σημαίνει ότι οι πενήντα εκατομμύρια άνθρωποι που η 'Νέα Συμμαχία για την Ασφάλεια των Τροφίμων και της Διατροφής' θέλει να βοηθήσει να ξεφύγουν από τη φτώχεια και την πείνα, θα πρέπει να αγοράζουν κάθε χρόνο σπόρους από τις εταιρείες που βρίσκονται πίσω από τη G8», λέει ο Michael Farrelly.

«Ως εκ τούτου, το υπάρχον σύστημα σπόρων των αγροτών θα καταρρεύσει, επειδή δεν θα μπορούν να πουλήσουν τους δικούς τους σπόρους», σύμφωνα με την Janet Maro. «Οι πολυεθνικές θα πουλάνε στη χώρα μας σπόρους και όλοι οι αγρότες θα πρέπει να αγοράζουν από αυτές. Αυτό σημαίνει ότι θα χάσουμε τη βιοποικιλότητα, επειδή οι εταιρείες δεν πρόκειται να επενδύσουν σε έρευνα και να πάρουν πατέντες για όλους τους σπόρους που χρειαζόμαστε. Τελικά, θα καταλήξουμε με λιγότερα είδη σπόρων.»

«Έχω σπόρους της οικογένειάς μου, γιατί τους χρησιμοποιούσε η προγιαγιά μου. Τους έδωσε στη γιαγιά μου, που τους έδωσε στη μητέρα μου και η μητέρα μου στη συνέχεια τους έδωσε σε μένα. Τους έχω φυτέψει εδώ, στον πρότυπο αυτό κήπο στην Morogoro και γι 'αυτό, τώρα φύονται εδώ πολύ σπάνια φυτά», λέει η Janet Maro. «Οι ντόπιοι αγρότες δυσκολεύονται να κατανοήσουν την ιδέα ότι μπορείτε να υπάρχει δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και ιδιοκτησία πάνω σ' έναν σπόρο. Οι σπόροι πρέπει απλώς να είναι κάτι εύκολα διαθέσιμο», λέει η Janet Maro.

Εκχώρηση δικαιωμάτων ιδιοκτησίας έναντι επενδύσεων

«Τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας διασφαλίζουν ότι οι αγρότες θα έχουν καλύτερη πρόσβαση στην τεχνολογία», ισχυρίζεται ο Kinjua M'Mbijjewe, επικεφαλής Εταιρικών Υποθέσεων στην Αφρική για την Syngenta. Η Syngenta είναι μια ελβετική εταιρεία που παράγει σπόρους και αγροχημικά και ένας από τους δύο μεγαλύτερους παίκτες του ιδιωτικού τομέα στην NAFSN.

«Μια εταιρεία που θέλει να επενδύσει θέλει να είναι σίγουρη ότι η τεχνολογία της είναι προστατευμένη. Οι Αφρικανοί αγρότες μοιράζονται, ανταλλάσσουν και πουλάνε τους σπόρους τους, αυτό αποτελεί μια μορφή παράδοσης. Για τους αγρότες που θέλουν να συνεχίσουν να το πράττουν, είναι σημαντικό ότι έχουν αυτή την επιλογή.» Ο Kinyua M’Mbijjewe ισχυρίζεται ότι δεν είναι ενήμερος πως η νέα νομοθεσία της Τανζανίας δεν επιτρέπει πλέον αυτή την ελευθερία της επιλογής. Αυτό είναι παράξενο, δεδομένου ότι η Syngenta είναι μία από τις εταιρείες που συμμετέχουν στην ηγεσία του Συμβουλίου της NAFSN, πράγμα που σημαίνει ότι διαπραγματεύονται απευθείας με τους εταίρους για τις αλλαγές που πρέπει να γίνουν στη νομοθεσία, σε αντάλλαγμα για τη χορήγηση ενίσχυσης.

Παρ’όλα αυτά, σύμφωνα με την κυβέρνηση της Τανζανίας, η νομοθεσία ουδέποτε είχε την πρόθεση να επιβάλει κυρώσεις στους μικροκαλλιεργητές, μόνο να προστατέψει τα δικαιώματα ιδιοκτησίας τους – αν βέβαια μπορούσαν να πατεντάρουν τους σπόρους τους.

Αλλά ποιος πρόκειται να πουλήσει μη πιστοποιημένους σπόρους; Οι μικροκαλλιεργητές δεν έχουν τα μέσα για να πάρουν δίπλωμα ευρεσιτεχνίας για τους σπόρους τους», λέει η Janet Maro.

«Η κυβέρνηση εργάζεται για την αναθεώρηση της νομοθεσίας σπόρων. Ελπίζουμε ότι θα προστεθεί μια εξαίρεση για τους αγρότες μικρής κλίμακας και θα επεκτείνει το Σύστημα καταγραφής ποιότητας σπόρων», λέει ο Michael Farrelly. Αυτό το εργαλείο παρέχει εγγύηση ποιότητας για τους σπόρους. Είναι μια μέση λύση, διότι είναι φθηνότερο και ευκολότερο να αποκτηθεί από ένα δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.

Επί του παρόντος, ένας αγρότης έχει τη δυνατότητα να πουλάει αναγνωρισμένους σπόρους μόνο σε τρία κοντινά χωριά, αλλά η κυβέρνηση λέει ότι θέλει να επεκτείνει αυτή τη δυνατότητα σε επίπεδο περιφέρειας με τη νέα νομοθεσία. «Με αυτόν τον τρόπο, οι σπόροι θα μπορούσαν να πωληθούν σε εβδομήντα χωριά, κάτι που είναι οικονομικά βιώσιμο,» λέει ο Farrelly.

Άρση των εμπορικών φραγμών

Ένα επιπλέον πρόβλημα είναι ότι οι σπόροι των ξένων εταιρειών δεν είναι πάντα προσαρμοσμένοι στο τοπικό κλίμα. «Αυτό που λειτουργεί στην Ουτρέχτη δεν λειτουργεί απαραίτητως στη Ζανζιβάρη», λέει ο Michael Farrelly. Η Τανζανία έχει πέντε διαφορετικές κλιματικές ζώνες. «Ακόμη και η περιοχή της Morogoro εκτείνεται σε πέντε διαφορετικές κλιματικές ζώνες», λέει η Janet Maro.

Ωστόσο, σύντομα θα είναι ευκολότερο οι σπόροι από διαφορετικές περιοχές να μπουν στη χώρα, καθώς και άλλες αφρικανικές χώρες βρίσκονται στο δρόμο για να ακολουθήσουν το παράδειγμα της Τανζανίας. Το 2015, δεκαοκτώ αφρικανικές χώρες υπέγραψαν το Πρωτόκολλο της Αρούσα για την 'προστασία των νέων φυτικών ποικιλιών'.

Ο σκοπός αυτού του Πρωτοκόλλου είναι όλες οι χώρες να προσπαθήσουν να εργαστούν για την εξάλειψη των εμπορικών φραγμών και να ενσωματώσουν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας για τους σπόρους στη νομοθεσία τους, προκειμένου να επιτευχθεί ένα εναρμονισμένο περιφερειακό σύστημα. Μεταξύ άλλων, το Κοινοτικό Γραφείο Φυτικών Ποικιλιών, ένας οργανισμός της ΕΕ για την προστασία των φυτικών ποικιλιών ως πνευματική ιδιοκτησίας, λαμβάνει πάντα μέρος σε όλες τις συνεδριάσεις που σχετίζονται με το πρωτόκολλο.

Η Syngenta πιστεύει ότι αυτά τα μέτρα θα βοηθήσουν στην ανάπτυξη της Αφρικής: «Είμαστε ικανοποιημένοι ότι επιτέλους κάτι κινείται προς τη σωστή κατεύθυνση, μετά από χρόνια διαπραγματεύσεων», λέει ο Kinjua M'Mbijjewe, επικεφαλής Εταιρικών Υποθέσεων στην Αφρική για την Syngenta. «Η ΕΕ έχει μια εναρμονισμένη πολιτική όσον αφορά τους σπόρους που επιτρέπεται να εισαχθούν σε άλλη χώρα. Στην Αφρική αυτό δεν ισχύει. Δεν μπορούσαμε να περάσουμε σπόρους από την Κένυα στα σύνορα με την Τανζανία που ανήκει την ίδια κλιματική ζώνη. Οι εμπορικοί φραγμοί της Αφρικής δεν έχουν ωθήσει προ

Πιο εντατική γεωργία;

Προκειμένου να μπορεί να τραφεί ο παγκόσμιος πληθυσμός, η Παγκόσμια Τράπεζα και ο FAO (ο οργανισμός τροφίμων των

Ηνωμένων Εθνών) υποστηρίζει ότι η παραγωγή τροφίμων πρέπει να αυξηθεί επιπλέον κατά το ήμισυ μέχρι το 2050. Υπάρχει μια ολόκληρη πολεμική σχετικά με τον τρόπο αύξησης της παραγωγής, αλλά το πιθανότερο είναι πως θα υπάρξουν πολλά θύματα μεταξύ των μικροκαλλιεργητών.

Σύμφωνα με τον επιχειρηματικό κόσμο, η Αφρική χρειάζεται περισσότερες γεωργικές εισροές: λιπάσματα, υβριδικούς σπόρους, φυτοφάρμακα... Αλλά είναι η εμπορική προσέγγιση αυτή που ταιριάζει καλύτερα για να βοηθηθεί το φτωχότερο τμήμα του πληθυσμού;

Όλες οι αναπτυξιακές πρωτοβουλίες της NAFSN στην Τανζανία επικεντρώνονται αποκλειστικά στο πιο εύφορο τμήμα της χώρας. Ο Νότιος Διάδρομος Αγροτικής Ανάπτυξης της Τανζανίας (SAGCOT) καλύπτει ένα μεγάλο μέρος του νότιου μισού της χώρας. Το γόνιμο έδαφος προσελκύει εύκολα τους επενδυτές. Αλλά τι γίνεται με τους αγρότες που βρίσκονται σε λιγότερο ιδανικές περιοχές; Ή τι γίνεται με την δήλωση της Παγκόσμιας Τράπεζας (έκθεση 2008) ότι οι επιδοτήσεις των εισροών για τη χρήση λιπασμάτων στη Ζάμπια ήταν επωφελής κυρίως για τους σχετικά πλούσιους αγρότες και όχι για τους αγρότες μικρής κλίμακας τους οποίους οι επιδοτήσεις υποτίθεται πως είχαν ως στόχο να ωφελήσουν; Ένα άλλο βασικό γεγονός: αυτό το είδος της εντατικής γεωργίας είναι μία από τις μεγαλύτερες αιτίες της υπερθέρμανσης του πλανήτη.

Η ίδια η Syngenta έχει παραδεχθεί ότι όπως είναι λογικό, ως εταιρεία, δεν θα ασχοληθούν με τους λιγότερο επιτυχημένους αγρότες. «Είμαστε μια εμπορική εταιρεία και ως εκ τούτου, επενδύουμε στην Αφρική. Πιστεύουμε ότι η Αφρική δεν χρειάζεται πλέον αναπτυξιακή βοήθεια και ότι τώρα πλέον είναι η ώρα του εμπορίου», καταλήγει ο Kinyua M'Mbijjewe. «Οι αγρότες μικρής κλίμακας δεν είναι ο στόχος μας. Έχουμε επικεντρωθεί σε όσους από αυτούς προσπαθούν να αναπτύξουν επιχειρηματική δραστηριότητα και είμαστε στην ευχάριστη θέση να συνεργαζόμαστε με τις ΜΚΟ που έχουν μια εμπορική προσέγγιση. Οι γεωργοί οι οποίοι απλώς προσπαθούν να επιβιώσουν ή να λειτουργούν σε ένα δυσμενές κλίμα θα μείνουν απ' έξω.»

Αγρο-οικολογική εναλλακτική λύση

Πολλές οργανώσεις αγροτών και ο ίδιος ο FAO έχουν περισσότερη εμπιστοσύνη στις οικολογικές μεθόδους. Ιδιαίτερα οι μικροκαλλιεργητές, ωφελούνται από αυτές, επειδή συνήθως δεν μπορούν να αντέξουν οικονομικά τις ακριβές εισροές που απαιτεί η συμβατική γεωργία.

Η Janet Maro, από την άλλη πλευρά, δουλεύει σε δύσκολες αγροτικές περιοχές. Με την οργάνωση SAT, εκπαιδεύει αγρότες μικρής κλίμακας στις αγρο-οικολογικές μεθόδους καλλιέργειας. Η SAT διδάσκει τους αγρότες να καλλιεργούν με ό, τι είναι διαθέσιμο στο περιβάλλον τους.

«Το Εκπαιδευτικό μας κέντρο βρίσκεται στις άνυδρες περιοχές της Vianze, όπου οι περισσότεροι άνθρωποι ισχυρίζονται ότι είναι αδύνατο να καλλιεργήσεις», λέει η Janet Maro. «Αν μπορούμε να το κάνουμε εκεί, μπορούμε να το κάνουμε οπουδήποτε. Επιπλέον, έχουμε φυτέψει δέντρα που συγκρατούν το νερό όταν βρέχει, έτσι ώστε να ενσωματώνεται στο έδαφος, και έχουμε ένα σύστημα άρδευσης με μπουκάλια νερού, έτσι ώστε να καταναλώνουμε λιγότερο νερό.»

«Διδάσκουμε τους μικροκαλλιεργητές πώς να κάνουν κομπόστ με τα φυτά που έκοψαν από τα χωράφια τους. Τους μαθαίνουμε επίσης τα οφέλη της συγκαλλιέργειας και πώς να φτιάχνουν σκευάσματα από τα φυτά που αναπτύσσονται στο περιβάλλον τους, και τα οποία είναι κατάλληλα για τον έλεγχο των παρασίτων και των ασθενειών των καλλιεργειών. Το πιο κοινό παράσιτο, για παράδειγμα, είναι οι αφίδες. Μπορείτε να κάνετε ένα εκχύλισμα με Lantana Camara, ενός θάμνου που φυτρώνει σχεδόν παντού στην Τανζανία, για τον έλεγχο των αφίδων», λέει η Janet Maro.

«Έχουμε εκπαιδεύσει αγρότες σε μια περιοχή όπου είχαν δοθεί κρατικές επιδοτήσεις για την αγορά βιομηχανικών λιπασμάτων. Μετά την εκπαίδευσή τους, πολλοί αγρότες είχαν τόσο καλά αποτελέσματα που αναρωτήθηκαν γιατί πρέπει να πάνε στην πόλη και να αγοράσουν ακριβά συνθετικά λιπάσματα, δεδομένου ότι μπορούν να έχουν μια καλή συγκομιδή και να καταπολεμήσουν τα παράσιτα με πόρους που είναι διαθέσιμοι στην περιοχή τους.

Αυτοί οι αγρότες επέστρεψαν τα κουπόνια για τα επιδοτούμενα λιπάσματα στην κυβέρνηση. Η κυβέρνηση έχει πλέον έρθει να χτυπήσει την πόρτα μας και μας ζητάει να εκπαιδεύσουμε τους αγρότες».

Η επιλογή μεταξύ «της μεθόδου της γιαγιάς» και της βιομηχανικής μεθόδου

«Το να μην κάνετε τίποτα και να σκέφτεστε ότι μπορείτε να συνεχίσετε με τον τρόπο της γιαγιάς σας, είναι εγγυημένη καταστροφή», λέει ο Kinyua M'Mbijjewe από την Syngenta. «Ο λόγος που υπάρχει πείνα στην Αφρική είναι ότι υπάρχουν ανεπαρκείς γεωργικές εισροές».

Ο Abel Lyimo, Διευθύνων Σύμβουλος της Αστικής-Αγροτικής Πρωτοβουλίας Ανάπτυξης της Τανζανίας, μιας ΜΚΟ που επικεντρώνεται στην ανάπτυξη των αγροτών μικρής κλίμακας μέσω του ιδιωτικού τομέα, σκέφτεται παρόμοια: «Η Τανζανία είναι μια από τις χώρες με τις χαμηλότερες γεωργικές εισροές και την χαμηλότερη παραγωγικότητα στον κόσμο. Υπάρχει μια σχέση μεταξύ της ορθής χρήσης των εισροών και της παραγωγικότητας. Αν χρησιμοποιείτε μόνο τις μισές εισροές, θα έχετε μόνο τη μισή παραγωγή».

Η Janet Maro έχει αντίθετη άποψη. «Στην περιφέρεια Mlali, υπήρχαν προγράμματα στα οποία έδωσαν αγροτεμάχια σε αγρότες για να καλλιεργήσουν ντομάτες. Πήγε πολύ καλά για λίγο και παρήγαγαν τεράστιες ποσότητες, αλλά φέτος τα πράγματα πήγαν στραβά. Η τιμή ενός κουβά με ντομάτες κυμαίνεται μεταξύ δύο και τριών ευρώ. Σήμερα, λόγω της υπερπαραγωγής, θα πρέπει να θεωρείτε τον εαυτό σας τυχερό αν πάρετε 40 σεντς. Τώρα, οι αγρότες δεν μπορούν πλέον να αντέξουν οικονομικά τα ακριβά λιπάσματα και τα χημικά προϊόντα.»

«Και δεν έχω καν αρχίσει να αναφέρομαι στην περιβαλλοντική ζημία και την υποβάθμιση της γονιμότητας του εδάφους που προκαλούν τα εν λόγω προγράμματα. Η κυβέρνηση, μας ζήτησε να εκπαιδεύσουμε τους αγρότες, επειδή η ποιότητα και η ποσότητα του νερού στους ποταμούς Mzingu και Runu έχουν επιδεινωθεί σημαντικά λόγω των γεωργικών προγραμμάτων της. Θέλουν να

σώσουν την κατάσταση πριν να είναι πολύ αργά και έχουμε δει ότι τα προγράμματα της SAT έχουν πολύ καλύτερη επίδραση στο περιβάλλον.»

Ακόμα και ο πρώην Ειδικός Εισηγητής των Ηνωμένων Εθνών για το 'Δικαίωμα στα Τρόφιμα', Olivier De Schutter, σε μια έκθεση του 2011, τονίζει τη σημασία της περαιτέρω έρευνας και των επενδύσεων σε αγρο-οικολογικές μεθόδους.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του FAO, περισσότερο από το 80 τοις εκατό των παγκόσμιων τροφίμων παράγονται από μικροκαλλιεργητές. Εάν δεν μπορούν να αντέξουν οικονομικά τις εμπορικές εισροές, μπορούν όμως να προοδεύσουν με τις αγρο-οικολογικές μεθόδους. Οι μέθοδοι αυτές δεν έχουν κατοχυρωθεί με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και ως εκ τούτου, η βιομηχανία τις αντιμετωπίζει απαξιωτικά. Μια ατυχής συνέπεια αυτού είναι ότι δεν γίνεται αρκετή έρευνα πάνω σε αυτές.

Μετάφραση/φωτογραφίες www.mo.be/en/

Πηγή: diktyodryades.wordpress.com

ς τα εμπρός τους αγρότες και την οικονομία».